

Giraudoux: Párizs bolondja

Évadnyitás a szegedi színházban

Giraudoux — csak a szerző halála után bemutatott — színpadi művének a Chaillot, illetve jelenlegi címe szerint a Párizs bolondjának előadásával megnyílt a szegedi Nemzeti Színház 1970–1971. évi szezonja. A szezonnyitás aktusát nemcsak a színház vezetőinek figyelmességét tanúsító kis boros flaskák — amelyeket a nézőtér valamennyi ülőhelyén megtalálhattunk — tették ünneppé, hanem az a várakozás is, amellyel a színház új tagjának, Dayka Margitnak fellépése elé tekinthettünk.

Mi az oka tehát, ha mindennek ellenére a kritikus azt kénytelen vizsgálni önmagában, hogy miért nem tölti el egyértelmű lelkesedéssel a kritikáirás lehetősége. Miért halogatta napról napra, hogy az előadástól kialakult véleményét papírra vesse?

Nos, általában a kritikus kétféle pozícióból bírál szívesen egy produkciót: egyrészt akkor, ha azonosulhat vele, ha a produktum annyira magával ragadta, hogy elismerő szavai szinte kívánják a papírt, másrészt akkor, ha éppenséggel elutasíthatja, s az érvek sokaságát szezgetheti a darab eszméje, a rendező elképzelése, esetleg a színészek szerepfelfogásával szemben. Ilyenkor vitázó kedve siettetti tollát a gyors fogalmazásban. Legnehezebb helyzetben akkor van, ha azzal a megállapítással hagyja el a színházat, hogy tanúja volt egy, a közepesnél jobb, de nem kiváló előadásnak. Úgy érzem, a szegedi színház bemutatójára most ez a legalkalmasabb minősítés: jobb a közepesnél.

Jobb a közepesnél, de nem kiváló, mert Giraudoux sajátos atmoszférájú költői játéka — bár olyan színpadi szituációt teremt, amely minden drámaírónak vágyálma lehetne —, kompozíciójában nem közelíti meg a szituáció gazdagságát. A helyzet, hogy tudniillik Párizs négy bolond öregasszonya lényegében a szegény, de szabad emberek nevében bosszút áll a nyereszkeskedőkön, a háborús uszítókon, a világot uniformizáló és elszíntelenítő pénzhaszonnal — egyszerre fenséges és komikus. A szerkesztés azonban, amely cselekvésszerűt összefogja, gyakran tesz engedményeket a mellékes javára ugyanakkor a lényeges rovására.

A közepesnél jobb, de nem kiváló előadás, mert Vass Károly rendezése és a színészek játéka nem hidalja át ezt a szerkezeti lazaságot. A darab lerövidítésével ugyan a rendező egyértelműbbé és aktuálisabbá teszi a darabot, hiszen most és számunkra is megszívlelendő így a tanulság: a kapzsiság, a nyereszkesedés „látástól-vakulásig” boldogtalanná teszi az embert, elgépiesíti körülötte a világot, s önmagát elidegeníti mindattól, ami az életben szép lehet. Az előadás vonatottsága, lelassított tempója azonban szétszórja a néző figyelmét a színtér, színes szereplő között. (Félt, hogy ez a vonatottság talán nem is annyira a rendező elképzelésének, mint inkább a szereptudás hiányainak következménye.)

A közepesnél jobb, de nem kiváló az előadás azért sem, mert nem minden résztvevője tudta elsajátítani azt a lebegő, a valóság és fantázia egymást kiegészítő világának megfelelő játékinót, amelyet a darab igényelt volna. Tökéletesen talán csak Dayka Margit finom, halk és lírai játéka felelt meg a darab igényeinek, ugyanakkor azonban ő is hozzájárult a tempó lelassításához.

Mégis a közepesnél jobb előadást láthat, aki megnézi a Párizs bolondját, mert a színészek — egy-kettőtől eltekintve — ha nem is mindig a Giraudoux-elképzelte alakot állítják színpadra, de önmagukban kiváló alakítást nyújtanak. Dayka Margit neve után azonnal idekivánczok Fogarassy Mária és Miklós Klára neve, akik Dayka után legjobban találnak bele a színmű stílusába, és Bányász Ilonáé, aki a nevezdik öregasszony megtestesítőjeként felülmúlta eddigi önmagát. A szerző egyetlen szóval jellemzi a darabjában főszerepet játszó konyhalányt, Irmát: anyagi. Nos, György Franciska ugyan nem minden gesztusában volt anyagi, de különösen a monológ szépen felánított előadásával szintén az előadás egyik erőssége. Érdekes és vitatható

alakítás Bicskey Károly rongyszédője. Önmagában ugyanis semmi kivétnivalót nem találunk a játékában, ha a darab ismeretében nem találunk túlzottan harsánynak, ha nem lenne rongyszédő helyett inkább vásári kikiáltó. Ez a felfogás akkor bosszulja meg magát, amikor a kapitalisták védelmezőjeként neki kell eljátszania a színtér kapitalista ügyvéd szerepét. Ezekben a percekben nem képes elég félelmetessé és undort keltővé válnia, amit pedig a helyzet megkövetelne.

Számos további szereplő kap jelentőséget a darabban, éppen ezért igazság szerint valamennyi nevét fel kellene sorolnunk. Annál is inkább, mert az epizód szerepek között olyan jól megformált alakításokkal találkozunk, mint például Mária József alkusz-a vagy Mentés József kisöreg-je. Hely hiányában azonban csak a legfontosabb szereplők felemelésére vállalkozhattunk. Az előadás értékeit vagy ellentmondásait amúgyis a teljes együttes hozta létre, mindaz, amit az előadásról elmondunk tehát, egyben valamennyi résztvevőre is vonatkozik, köztük Székely László díszlet- és Gombár Judit jelmezterveire is.

F. J.

Jó összeállítás — érzelgős előadás

Újlaki Károly előadójestje

A szegedi Nemzeti Színház művészeinek stúdiósorozatából az első előadást láthattuk október 8-án az Auditorium Maximumban. Már maga a cím: „25 éves vagyok” bizonyos várakozással tölti el az embert. Hiszen a mi generációnkhoz tartozó fiatal színészről van szó — problémái biztosan hasonlóak a mieinké — aki most mutatkozik be először, és ha ilyen bátran vállalja életkorát, talán nem hazudtolja meg azzal, hogy lelkesedés nélkül, sablonos programmal áll elő.

Valóban, Újlaki Károly színvonalas műsort állított össze. Három részre bontotta fel: a gyermekkor, kamaszkor és felnőttkori tükröző versekre, prózára részletekre. A XX. századi külföldi és magyar irodalom alkotásaiból választott, többek között Salinger Jevtusenko, Gregory Corso, O'Neill, Kosztolányi, Juhász Ferenc, Szabó Lőrinc és Weöres Sándor műveiből. A három életkorra jellemző örök sajátságok (például a gyermek értetlensége a felnőtt világával szemben, a kamasz viharos öntudatra ébredése stb.) mellett, napjaink emberére vonatkozó problémák kaptak az összeállításban fő helyet. Talán Garai Gábor Fürtös felek című versének műsorba vételét lehetne kifogásolni, és meg kell jegyezni, hogy a Zabhegyezőben több, a kamaszt érdekesebben, sokoldalúbban jellemző rész van, mint amit Újlaki Károly elmondott.

Előadásmódjával ennyire azonban nem lehetünk elégedettek. Igaz, ilyen jellegű program mellett hajlamos lehet a színész arra, hogy érzelgős hangot üssön meg, már a téma erősen személyhez kötött volta miatt is. Újlaki Károly is elkövette ezt a hibát. Bár némiképp feledtette velünk szép szövegmondása, lelkesedése.

Végezetül néhány szót a közönségről. Sokan voltak, s látszott, hogy élvezik, értik a műsort. Azt hiszem, ez is mutatja, hogy egyetemistáink közül sokan örülnének hasonló, jó színvonalú előadói estnek. Nagyban elősegítené ez a színház és az egyetemek közötti intenzívebb kapcsolat kiépítését.

SZÓKE KATALIN

Ahogy az elsőévesek látják...

Szabálytalan interjú golyákkal

Nem kis fájdalom elhagyni a régi otthon, de annál nagyobb öröm egyetemi hallgatónak lenni. Mindig egyszerű dolog megismerkedni egy idegen várossal, barátságot kötni ismeretlen diáktársakkal, intenzíven részt venni az egyetem tanulmányi és kulturális munkájában. Persze van a dolognak egy nehezebb oldala is, beilleszkedni az egyetemi légkörbe. A golyák az első hetekben talán még egy kicsit bátorítanak, szokatlan a környezet, más a követelmény. És bizony nem is olyan egyszerű dolog eligazodni az egyetem épületének kezdetben kiismerhetetlen tünő labirintusában. Néhány tanácsot arra utal, hogy az elsőévesek használnak forrástannak egy olyan kis térképet, melyen nyílnak vezetnek a megfelelő termekhez.

Hiánycikk a jegyzet

Amikor egy ív papírral közéjük ülök, golyák közé a golya, nem zsembskednek buzgólkodó tolatkodásomért, szívesen válaszolnak kérdéseimre. Omlik belőlük a lelkesedés. Bár az elismerő dicsérleteket egy-két panaszosabb hangváltás is tarkítja. Ellenkező vita folyik a jegyzetek és a kötelező olvasmányok alacsony példányszámáról, ami bizony néha néha komolyabb nehézséget okoz. Hiszen azok a diákok, akik mázsá-

nyi súlyt cipelnek táskájukban, s akik minden kötelező olvasmányt egyszerre akarnak hazavinni, csak elsőévesek lehetnek. Es ilyenkor már megjelennek a sokat emlegetett „tüzéségi nehézségzótá-
rak”, az ifjú nyelvészek nélkülözhetetlen tartozékai. Sokan úgy vélik, hogy a középiskola és az egyetem között óriási a szakadék. Nem egy van köztük, aki többet tanult a gimnáziumban a kötelező tananyagból, s mégis úgy érzik, hogy itt egyszerre zúdul minden a diákra. Nagyon sok a kötelező olvasmány — sőt hajt fel egy magyar szakos. Persze ez nem komoly zúdulás, hisz mindenki-ben nagy a munkakedv. Senki sem veszi késpénznek azt a kijelentést, hogy nem kell minden nap tanulni, mert a szemináriumokon nekünk kell számot adni az elsajátított ismeretekről, nem is beszélve a közelgő kollokviumokról.

Könyvtárlátogatók szemszögéből

Amikor a könyvtárról kezdünk beszélgetni, valaki hirtelen felkiált: „A könyvtári anyag nagyon hasznos, de a mechanizmusa egy kicsit lassú”. A kijelentésre egyöntetű bólogatás a válasz. Mégis feltűnik, hogy nagy lelkesedéssel beszélnek valakiről, aki mindenkin egyformán segít, s akiről csak annyit tudnak kideríteni, hogy katalógusok bástyázzák íróasztalát. Most már nem lehet kétséges, hogy a titkos személy Nagymiklósi Erzsébet, a könyvtárközi kölcsönzés ügyintézője, s emellett a tanácsotalan egyetemisták lelkes ügyintézője. De nemcsak a könyvtárak nyújtanak segítséget, hanem a sokszínű és változatos kultúrmasorok, a színházlátogatási akciók s a tudományos diákkörök. Ez utóbbi iránt is felelősebb nagy az érdeklődés, bár ezt úgy hiszem, megmagyarázzák a felszínre bukkanó tervek. Így egyúttal lehetőség nyílik az ismeretek szórakoztató műsor formájában történő elsajátítására.

Köszönet a kollégistáknak

Külön kérnem szót a kollégisták, hiszen nem mellékes az a segítség sem, amit a Móra Ferenc Kollégium felsőéves hallgatói nyújtanak a kezdeti nehézségekkel küzdő golyáknak. Nemcsak jegyzeteiket kölcsönzik, hanem tanfolyamokat is szerveznek azok számára, akik hátrányosabb helyzetben voltak a középiskolában. Úgy hiszem, a kollégium legifjabb lakói, s az idősebbek között már most kialakult az a nagyon szilárd összetartó erő, melynek csak pozitívumai lehetnek. De ugyanezt mondhatják el a fiúk is.

„Úgy érzem, nem kizárólag a magam nevében beszéllek akkor, amikor elmondom, hogy rendkívül jólesett a KISZ önzetlen, segítőkész magatartása, az a támogatás, melyet a tanév kezdetén kaptunk tőlük.” — summázza gondolatait az egyik angol-történelem szakos tanárjelölt.

Van még egy utolsó témakör: véleménynyilvánítás a városról. „En még sohasem jártam Szegeden, de úgy vélem, itt az emberek sokkal kedvesebbek, udvariasabbak, mint a mi városunkban” — hangzik innen-onnan, bár a városok neveit talán éppen szolidaritásból nem említik.

Szeged különleges atmoszférájú város, nem sorolhatjuk a szokványos településekhez. A sajátos légkör kialakításában nagy szerepet kapnak az egyetemi hallgatók és főiskolások, akik tovább ápolják a város évszázados hagyományait.

Csontos Márta

Alapszervezetünk megalakult

Tanévkezdés után a KISZ-bizottságok, VB-k, egyik legfontosabb munkája az elsőéves hallgatók KISZ-alapszervezeteinek létrehozása. Karunkon — az Állam- és Jogtudományi Karon — alapszervezetünk alakuló üléseire a hónap első napján került sor. Természetesen, a megalakítás nem csak erre az egy napra korlátozódott, az alakuló ülést alapos előkészítő munka előzte meg. A VB tagjai gondosan áttanulmányozták a hallgatók élettrajzát, a középiskolák nevelőinek és KISZ-szervezeteinek véleményezését. Megismer-tük az elsőők eddigi mozgalmi munkáját, így kialakult a kép az alapszervezetek leendő vezetőségeire vonatkozóan is. Helytelen lett volna azonban csak írásbeli anyagokra támaszkodni, ezért a VB tagjai személyes beszélgetésen ismerték meg a vezetőségi tagoknak javasolt személyeket. Az előkészítő munka után kerülhetett sor az alakuló taggyűlés lebonyolítására.

Kardos Sándor, a kari KISZ VB titkára elmondotta taggyűlésünkön, hogy a pártvezetőség értelmében új szervezeti forma kerül bevezetésre. Az eddigi gyakorlat szerint az első évfolyam egy alapszervezetet alkotott. Az ideai tanévól — kísérletképpen — évfolyamokon belül két alapszervezet kezd meg munkáját. Az új szervezeti forma bevezetésének az a célja, hogy egy-egy alapszervezetet könnyebben össze lehessen fogni, s alapszervezeteink munkája hatékonyabbá váljon. A továbbiakban ismertette taggyűlésünkkel a két megbízott alapszervezet vezetőségeinek névsorát is. Az első félévig ugyanis megbízás alapján dolgoznak a vezetőségek és majd félév után — demokratikus választás útján — véglegesül vagy változtatja meg alapszervezetünk — végzett munkájuk alapján — a VB által kijelölt vezetőségeket.

Alakuló taggyűlésünkön részt vettek a VB reszortfelelősei is, és tájékoztattak bennünket a ránk váró főbb feladatokról. Szót kért taggyűlésünkön dr. Tóth Lajos, aki a kari pártszervezet vezetését képviselte.

Az első taggyűléssel évfolyamunk két alapszervezete papírra írtak szerint hivatalosan megalakult. Ahhoz azonban, hogy rövid időn belül ne csak papíron létezzenek alapszervezeteink, hanem jelentős tényezővé váljanak az egyetem életében, a nevelőmunka segítségével, szabad időnk célszerű és hasznos eltöltésének megszervezésében — sokat kell tennünk.

A két alapszervezet vezetősége — R. Tóth Agnes és Wagner Márton vezetésével — most ismerkedik a VB munkatervével, a kari KISZ-életével. Azt követi majd alapszervezeteink programjainak összeállítása és gyakorlati végrehajtása. Még a programkészítés előtt jó felhívni a figyelmet néhány fontos dologra. Mind a tervkészítést, mind pedig a végrehajtást kollektíven kell végeznünk. Ha a tervkészítés során érvényesül a „több szem — többet ér” elve, akkor sokkal színesebb lesz a programunk. Ennek még jóval fontosabb az a tény, hogy KISZ-szervezetünk tagjai nagyobb odaadással vesznek részt a végrehajtásban, ha látják, hogy az ő elképzeléseik, vágyaik helyet kaptak a munkatervben.

KELEMEN GÁBOR

A magyar intézet felújítt könyvtárában

(Kun Sándor felvétele)

Lapunk legutóbbi számában már hírt adtunk arról, hogy befejeződött az Ady téri épület magyar intézeti könyvtárának felújítása. A helyiségben megerősítették a földemet, új parkettával borították a padlót, a hosszanti falakkal párhuzamosan 3 darab a földtől a mennyezetig érő kétoldalas könyvtári vasállványt helyeztek el. A hátsó falat borító, szintén mennyezetig érő polccal együtt így 651 folyóméteres a polcok. A könyvtár felújításának költsége 250 000 forint volt. A tervet Mihály Ferenc, az egyetem Műszaki és Beruházási Csoportjának szaktechnika-sa készítette el.